CENAZE ADABI

Müslümanın Ölüme Bakışı

- وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوفْ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ اَلَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

- ***“Andolsun ki sizi biraz korku ve açlıkla, bir de mallar, canlar ve ürünlerden eksilterek deneriz. Sabredenleri müjdele. Onlar; başlarına bir musibet gelince, ‘Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah’a aidiz ve şüphesiz O’na döneceğiz’ derler.”***[1]

---

[1] Bakara, 2/155-156.

Ölüme Sabretmek:

- Rasulullah buyurdu ki:

- مَا مِنْ عَبْدٍ تُصِيبُهُ مُصِيبَةٌ، فَيَقُولُ: إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ: اَللَّهُمَّ أَؤْجِرْنِي فِي مُصِيبَتِي، وَاخْلُفْ لِي خَيْرًا مِنْهَا، إِلَّا أَجَرَهُ اللهُ تَعَالَى فِي مُصِيبَتِهِ وَأَخْلَفَ لَهُ خَيْرًا مِنْهَا.

- *“Herhangi bir kul sıkıntıya düşer de “Biz Allah’tan geldik, Allah’a döneceğiz. Allah’ım, başıma gelen musibetin ecrini ver ve bana bundan daha hayırlısını lutfet’’ diye dua ederse, Allah Teâlâ onu uğradığı sıkıntıdan dolayı mükâfatlandırır ve ona kaybettiğinden daha hayırlısını verir. ’’*[2]

---

[2] Müslim.

- Rasûlullah'ın kızlarından biri (Zeynep), Hz. Peygamber'e adam göndererek, çocuğunun ölmek üzere olduğunu haber verdi. Rasûlullah haber getiren kimseye şöyle dedi:

- اِرْجِعْ إِلَيْهَا، فَأَخْبِرْهَا أَنَّ لِلَّهَ تَعَالَى مَا أَخَذَ وَلَهُ مَا أَعْطَى، وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِأَجَلٍ مُسَمًّى، فَمُرْهَا، فَلْتَصْبِرْ وَلْتَحْتَسِبْ

- *Ona dön ve şunu bildir ki, alan da veren de Allah'tır. Onun katında her şeyin belli bir eceli vardır. Sabretsin ve ecrini Allah'tan beklesin.*[3]

---

[3] Buhari, Müslim.

Ölümü Yaklaşan Kişi Üzerindeki Kul Haklarını Ödemelidir:

- Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur:
- مَنْ كَانَتْ عِنْدَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَخِيهِ مِنْ عِرْضِهِ أَوْ شَيْءٍ مِنْهُ فَلْيَتَحَلَّلْهُ مِنْهُ الْيَوْمَ مِنْ قَبْلِ أَنْ لَا يَكُونَ دِينَارٌ وَلَا دِرْهَمٌ،
- *"Her kimin kardeşine ait şeref ve haysiyetine ait ya da mali bir haksızlığı varsa o hakkını dinarın da, dirhemin de kabul edilmediği kıyamet günü gelmeden önce ona eksiksiz ödesin.*
- إِنْ كَانَ لَهُ عَمَلٌ صَالِحٌ أُخِذَ مِنْهُ بِقَدْرِ مَظْلَمَتِهِ، وَإِنْ لَمْ تَكُنْ لَهُ حَسَنَاتٌ أُخِذَ مِنْ سَيِّئَاتِ صَاحِبِهِ فَحُمِلَ عَلَيْهِ

- *(Çünkü) salih ameli varsa o amelinden alınır arkadaşına verilir. Eğer salih bir ameli yoksa (haksızlık yaptığı) arkadaşının günahlarından alınır, ona yükletilir.’’*[4]

---

[4] Buhari.

- Hz. Peygamber (sas) yanındakilere sordu:
- *"Müflis kimdir bilir misiniz?"*
- Ashab: Müflis bizim aramızda dirhemi ve eşyası bulunmayan kimsedir.
- Peygamber şöyle buyurdu:
- *"Müflis benim ümmetim arasında kıyamet günü namaz, oruç ve zekat (yükümlülüklerini) yerine getirmiş olduğu halde gelip de şuna sövmüş, buna iftira etmiş, öbürünün malını yemiş, berikinin kanını akıtmış, bir diğerine vurmuş olarak geldiği için şuna hasenatından, diğerine yine hasenatından verilen şâyet üzerindeki haklar ödenmeden hasenatı bitecek olursa, öbürlerinin günahlarından alınıp, üzerine bırakılan sonra da kendisi cehennem ateşine atılan kimsedir."*[5]

---

[5] Müslim.

Ölmek Üzere Olan Birinin Yanında Bulunanların Görevleri:

- Hastada ölüm belirtileri görüldüğünde, eğer zorluk yoksa hasta kıbleye karşı sağ yanı üzere çevrilir. Ayakları Kıble’ye doğru ve başı biraz yükseltilerek arkası üstüne de yatırılabilir.
- Söyleyeni anlayabilecek durumda olan hastaya başucunda bulunanlardan birisi aralıklarla kelime-i tevhidi telkin eder, yani "Lâilâhe İllallah Muhammedü'r-Resûlüllah" der. Sadece kendisi söyler, hastaya "sen de söyle" demez. Asıl telkin budur.

- Peygamber (sas) şöyle buyurmuştur:
- لَقِّنُوا مَوْتَاكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ فَإِنَّهُ مَنْ كَانَ آخِرُ كَلَامِهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ عِنْدَ الْمَوْتِ، دَخَلَ الْجَنَّةَ يَوْمًا مِنَ الدَّهْرِ، وَإِنْ أَصَابَهُ قَبْلَ ذَلِكَ مَا أَصَابَهُ
- *"Ölülerinize la ilahe illallah (demey)i telkin ediniz. [Her kimin ölüm esnasında söylediği son sözü la ilahe illallah olursa bir gün gelir cennete girecektir. Bundan önce ona her ne isabet ederse etsin.*[6]

[6] Buhari, Müslim.

- **Ölmek üzere olan kişiye dua edilir. Huzurunda hayırdan başka bir şey söylenmez.**

- Rasûlullah (sas) buyurdu ki:

- إِذَا حَضَرْتُمُ الْمَرِيضَ، أَوِ الْمَيِّتَ، فَقُولُوا خَيْرًا، فَإِنَّ الْمَلاَئِكَةَ يُؤَمِّنُونَ عَلَى مَا تَقُولُونَ

- *"Hastanın ya da ölenin yanında bulunduğunuz vakit hayır söyleyiniz. Çünkü şüphesiz melekler sizin söylediklerinize amin derler."*[7]

---

[7] Müslim.

Ölüm Anında Yapılacak İşler:

- Resûlullah, (vefat etmiş olan) Ebû Seleme’nin yanına girdi. Gözleri açık kalmıştı, onları kapattı. Sonra şöyle buyurdu:
- *“Ruh çıkınca gözler onu izler.”*
- Tam bu sırada Ebû Seleme’nin aile fertlerinden bazıları bağıra–çağıra ağlamaya başladılar. Bunun üzerine Resûlullah (sas);
- *“Kendinize hayırdan başka bir şeyle dua etmeyin. Çünkü melekler dualarınıza âmin derler”* buyurdu.
- Sonra şöyle dua etti:

- اَللَّهُمَّ اغْفِرْ لِأَبِي سَلَمَةَ، وَارْفَعْ دَرَجَتَهُ فِي الْمَهْدِيِّينَ، وَاخْلُفْهُ فِي عَقِبِهِ فِي الْغَابِرِينَ، وَاغْفِرْ لَنَا وَلَهُ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ، وَافْسَحْ لَهُ فِي قَبْرِهِ، وَنَوِّرْ لَهُ فِيهِ

- *"Allah'ım! Ebû Seleme'yi bağışla. Derecesini hidâyete ermişler seviyesine yükselt! Geride bıraktıkları için de sen ona vekil ol! Ey âlemlerin Rabbı! Bizi de onu da bağışla!. Kabrini genişlet ve nurla doldur!"*[8]

---

[8] Müslim.

- Rasulullah buyurdular ki:
- *“Ölülerinizin yanında hazır bulunduğunuz takdirde (ölünce) gözlerini kapayıverin. Çünkü göz, ruhu takip eder (ve açık kalır). Ayrıca hakkında hayır söyleyin. Çünkü melekler ev halkının söylediklerine ‘âmin!’ derler.”*[9]

---

[9] Kütüb-i Sitte Terc. 17/112

Cenaze Techiz ve Tekfininde Acele Etmek:

- Rasulullah, Hz. Ali’ye şu tembihte bulunmuştur:

- «يا علي، ثلاثاً لا تُوخِّرها: الصلاةُ إذا دخل وقتها، والجنازةُ إذا حضَرَتْ، والأيِمُ إذا وَجَدْتَ لها كُفءاً»

- *Ey Ali! Şu üç şeyi geciktirme. Vakti girince namazı, hazır olduğunda cenazeyi ve uygun birini bulduğunda bekar kızı evlendirmeyi.*[10]

---

[10] Camiu’l-Usul.

Ölüye Ağlamak:

- Allah’a isyan etmemek ve aşırıya kaçmamak şartıyla ağlamak caizdir.
- Rasûlullah’a, ölmek üzere olan kızının oğlunu verdikleri zaman, Peygamber’in gözleri doldu. Bunun üzerine Sa’d İbn Ubâde (şaşırarak): “Ey Allah’ın Rasûlü! Bu ne haldir?” dedi.
- Hz. Peygamber de şöyle buyurdu:
- **هَذِهِ رَحْمَةٌ جَعَلَهَا اللهُ تَعَالَى فِي قُلُوبِ عِبَادِهِ، وَإِنَّمَا يَرْحَمُ اللهُ مِنْ عِبَادِهِ الرُّحَمَاءِ.**
- *“Bu, Allah’ın, kullarının kalbine koyduğu acıma duygusu, rahmettir. Allah, ancak merhamet sahibi olan kullarına merhamet eder”*[11]

[11] Buhari, Müslim.

- Rasûlullah, yanında Abdurrahman İbn Avf, Sa’d b. Ebi Vakkâs ve Abdullah İbn Mes’ûd bulunduğu halde Sa’d İbn Ubâde’yi ziyaret etti. Durumunu görünce Rasûlullah ağladı. Onun ağladığını gören sahâbîler de ağlamaya başladılar. Bunun üzerine Hz. Peygamber şöyle buyurdu:

- **أَلَا تَسْمَعُونَ؟ إِنَّ اللهَ لَا يُعَذِّبُ بِدَمْعِ الْعَيْنِ، وَلَا بِحُزْنِ الْقَلْبِ، وَلَكِنْ يُعَذِّبُ بِهَذَا أَوْ يَرْحَمُ وَأَشَارَ إِلَى لِسَانِهِ.**

- *“Bilmez misiniz, gerçekten Allah, gözyaşı ve kalbin elemi sebebiyle kişiye azap etmez. Fakat – dilini işâret ederek– bunun yüzünden azap eder veya bağışlar”*[12]

---

[12] Buhari, Müslim.

- Peygamberimiz buyurdu ki:

- لَيْسَ مِنَّا مَنْ ضَرَبَ الْخُدُودَ، وَشَقَّ الْجُيُوبَ، وَدَعَا بِدَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ

- *“Her kim ölüleri için avucunu, yanaklarını, yüzünü döver, yakalarını yırtar ve cahiliyet adeti üzere feryad-ü figan eylerse bizden değildir“*[13]

---

[13] Buhari.

- Peygamberimiz ölmek üzere olan oğlu İbrahim'in yanına girdi. Peygamberimizin gözleri yaşardı. Abdurrahman b. Avf:
- Ey Allah'ın Resûlü, sen de mi ağlıyorsun? deyince, Peygamberimiz:
- **يَا ابْنَ عَوْفٍ إِنَّهَا رَحْمَةٌ**
- *“Ey İbn Avf, bu gördüğün şefkat belirtisidir.”*, dedi ve şöyle buyurdu:
- **إِنَّ الْعَيْنَ تَدْمَعُ وَالْقَلْبَ يَحْزَنُ وَلَا نَقُولُ إِلَّا مَا يَرْضَى رَبُّنَا وَإِنَّا بِفِرَاقِكَ يَا إِبْرَاهِيمُ لَمَحْزُونُونَ**
- *"Göz yaşarır, kalb üzülür. Biz ancak Rabbimizin razı olacağı sözleri söyleriz. “Ey İbrahim, biz senin aramızdan ayrılmanla kederliyiz."*[14]

---

[14] Buhari.

Ölenin Yüzünü Öpmek:

- Ölünün yüzünün açılarak öpülmesinde bir sakınca yoktur.
- Hz. Aişe anlatıyor: Peygamberimiz, Osman İbn Ma'zun'un cenazesinin üzerine kapanarak onu öptü ve ağladı. Hatta gözyaşları mübarek yanakları üzerine aktı.

******

- Hz. Aişe anlatıyor: "Peygamberimiz vefat ettiği zaman Ebû Bekir Sünüh Mahallesi'ndeki evinde idi. Ata binip mescide geldi. Atından inip mescide girdiğinde kimseye bir şey söylemeden doğruca benim odama girdi. Hemen Peygamberimize yaklaştı. Peygamberimizin mübarek yüzü bir örtülü idi. Yüzünden örtüyü kaldırdı, sonra üzerine kapandı ve iki gözü arasını saygı ile öptü ve ağlamaya başladı. Daha sonra da şöyle dedi;

- بِأَبِي أَنْتَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ، لَا يَجْمَعُ اللَّهُ عَلَيْكَ مَوْتَتَيْنِ، أَمَّا الْمَوْتَةُ الَّتِي كُتِبَتْ عَلَيْكَ فَقَدْ مُتَّهَا

- "Ey Allah'ın Peygamberi, babam anam sana feda olsun. Allah Teâlâ sana bu ölüm şiddetinden başka ikinci bir keder vermeyecektir. Muhakkak olan bu ölüm geçidini ise atlatmış bulunuyorsunuz"[15]

[15] Buhari.

Cenazenin Yıkanması ve Kefenlenmesi:

- Rasûlullah şöyle buyurdu:

- مَنْ غَسَّلَ مَيِّتًا وَكَفَّنَهُ وَحَنَّطَهُ وَحَمَلَهُ وَصَلَّى عَلَيْهِ وَلَمْ يُفْشِ عَلَيْهِ مَا رَأَى خَرَجَ مِنْ خَطِيئَتِهِ مِثْلَ يَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ.

- *"Kim bir ölüyü yıkar, onu kefenler, kefenine güzel koku saçar, cenazesini taşır, üzerine cenaze namazı kılar ve (kötü belirtilerden) gördüğünü ölü aleyhinde yaymazsa, anasından doğduğu gün gibi günahlarından çıkmış olur."*[16]

[16] İbn-i Mâce, H. No: 1462

- Rasulullah buyurdular ki:

- لا تَغَالَوْا في الْكَفَنِ فَإِنَّهُ يُسْلَبُهُ سَلْباً سَرِيعاً.

- *"Kefen(e fazla ödeme)de ileri gitmeyin. Çünkü çabuk çürütülür."*[17]

- Hadiste, kefen için çok kıymetli kumaş kullanılmaması, bu hususta ifrat ve mübalağadan kaçınılması talep edilmektedir. Çürüyecek diye çok adi kefenliğin kullanılması da tavsiye edilmemiştir. Hanefîler, kişinin maddî durumuyla mütenasib olarak kefenlik kullanılmasını tavsiye ederler. Kefenin beyaz pamuk bezinden olması efdaldir.

---

[17] Ebu Davud, Cenaiz 35, (3154)

- Abdullah İbnu Amr İbni'l-As anlatıyor: "Ölü üç parça ile kefenlenir: Gömlek giydirilir, izar bağlanır, üçüncü giysi olan lifafeye sarılır. Eğer sadece bir kat giysi varsa onunla kefenlenir."[18]
- **Açıklama:**
- Bu rivayet erkek ölülerin normal şekilde hazırlanan kefen miktarını saymaktadır. Buna göre bir kefen üç parçadan müteşekkildir:
- **1- Kamis:** Gömlek yerindedir. Boyun kökünden ayaklara kadar uzanır. Yeni ve yakası olmaz, etrafı oyulmaz.
- **2- İzar:** Don ve eteklik yerindedir. Baştan ayağa kadar uzun olur.
- **3- Lifafe:** Baştan ayağa kadar uzanır. Bu en dışta olur. Baş ve ayak tarafı düğümleneceği için boyca izardan daha uzun olur.
- Üç çeşit kefenleme vardır:

---

[18] Muvatta, Cenaiz 7, (1, 224)

- **a) Kefen-i Sünnet:** Normal kefenlemedir, yukarıda sayılan üç parça ile yapılır. Kadınlar için buna iki parça daha ilave edilir:
- **1)** Başörtüsü,
- **2)** Göğüs örtüsü.
- Böylece kadınların kefeni beş parçadan meydana gelmiş olur.
- **b) Kefen-i Kifaye:** Erkekler için izar ve lifafeden ibarettir. Kadınlar için bunlara bir de başörtüsü ilave edilir.
- **c) Kefen-i Zaruret:** Erkek için de kadın için de tek kattan ibarettir. Yokluk halinde, ölü, elde edilebilen tek kat beze sarılarak kefenlenmiş olur. İmkan nibetinde bu tarz kefenlemeden kaçınmalıdır.
- Önce lifafe tabuta veya hasır, kilim gibi bir yaygı üzerine serilir. Lifafenin üzerine de izar serilir. Ölü yıkandığı yerden kamis giydirilmiş olarak getirilip bunlar üzerine konur. Erkek ise, izar evvela soluna,

sonra da sağına getirilerek sarılır. Sonra da lifafe aynı tarzda sarılır. Açılmasından korkulursa, kefen bir kuşak ile de bağlanır.

- Ölü kadın ise: Saçları iki örgü yapılır, kefen gömleğinin üzerinden göğsü üzerine konur. Onun üzerine başörtüsü, yüzüyle beraber örtülür, üstüne de izar sarılır. İzarın üzerinden de göğüs örtüsü bağlanır, en üste de lifafe sarılır. Göğüs örtüsü lifafeden sonra da bağlanabilir.
- Kefen bezlerinin, ölüye sarılmazdan önce bir, üç veya beş kere güzel kokulu şeylerle tütsülenmesi, uygundur. Kefenin beyaz bezden olması efdal ise de za'feran ve usfur denen boyalarla boyanmış bezlerden de olabilir.
- Mürâhık ve mürâhıka olmayan çocukların kefenleri sadece izar ve lifafeden ibaret olabilir. Üç kat olması daha iyidir.

Cenazeye Saygı Göstermek:

- Ebu Hureyre anlatıyor: Rasulullah'ın yanından bir cenaze geçerken hemen ayağa kalktı ve şöyle dedi:

- «قُومُوا؛ فَإِنَّ لِلْمَوْتِ فَزَعًا»

- *Ayağa kalkın, zira ölümde korku ve dehşet vardır.*[19]

---

[19] İbn Mace.

- Rasulullah yanından bir cenaze geçerken ayağa kalktı.
- فَقِيلَ لَهُ: إِنَّهَا جِنَازَةُ يَهُودِيٍّ،
- Ona bunun bir Yahudi cenazesi olduğu söylendi. Peygamberimiz şöyle dedi:
- فَقَالَ: «أَلَيْسَتْ نَفْسًا»
- *"O da bir can değil midir?"*[20]

---

[20] Buhari.

Cenazeye Katılmak:

- Rasulullah buyurdular ki:

- حَقُّ المُسْلِمِ عَلَى المُسْلِمِ خَمْسٌ: رَدُّ السَّلاَمِ، وَعِيَادَةُ المَرِيضِ، وَاتِّبَاعُ الجَنَائِزِ، وَإِجَابَةُ الدَّعْوَةِ، وَتَشْمِيتُ العَاطِسِ

- *Müslümanın diğer Müslüman üzerinde beş hakkı vardır: Selamını almak, hastayı ziyaret etmek, cenazeye katılmak, davetine icabet etmek ve aksırana rahmet dilemek.*[21]

[21] Buhari, Cenaiz, 2.

- Rasulullah şöyle buyurdu:
- مَنْ شَهِدَ الْجَنَازَةَ حَتَّى يُصَلَّى عَلَيْهَا، فَلَهُ قِيرَاطٌ، وَمَنْ شَهِدَهَا حَتَّى تُدْفَنَ، فَلَهُ قِيرَاطَانِ
- *“Kim bir cenazede, cenaze namazı kılınıncaya kadar bulunursa, bir kîrat, gömülünceye kadar kalırsa, iki kîrat sevap alır”.*
- قِيلَ: وَمَا الْقِيرَاطَانِ؟
- İki kîrat ne kadardır? diye sordular. Rasûlullah şöyle buyurdu;
- قال: مِثْلُ الْجَبَلَيْنِ الْعَظِيمَيْنِ
- *“İki büyük dağ kadar!”*[22]

[22] Buhari, Müslim.

- Rasûlullah buyurdu ki:

- مَنِ اتَّبَعَ جَنَازَةَ مُسْلِمٍ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا، وَكَانَ مَعَهُ حَتَّى يُصَلَّى عَلَيْهَا وَيُفْرَغَ مِنْ دَفْنِهَا، فَإِنَّهُ يَرْجِعُ مِنَ الْأَجْرِ بِقِيرَاطَيْنِ كُلُّ قِيرَاطٍ مِثْلُ أُحُدٍ، وَمَنْ صَلَّى عَلَيْهَا، ثُمَّ رَجَعَ قَبْلَ أَنْ تُدْفَنَ، فَإِنَّهُ يَرجعُ بِقِيرَاطٍ.

- *"Kim, sevâbına inanarak, karşılığını sadece Allah'tan bekleyerek bir müslüman cenazesi ile birlikte gider ve namazı kılınıp gömülünceye kadar beklerse, her biri Uhud dağı kadar olan iki kîrât sevapla döner. Kim de cenaze namazını kılar, defnolunmadan önce ayrılırsa bir kîrât sevapla döner."*[23]

-

---

[23] Buhari, Müslim.

Cenaze Töreninin Kalabalık Olması

- Rasûlullah buyurdular ki:
- **مَا مِنْ مَيِّتٍ يُصَلِّي عَلَيْهِ أُمَّةٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ يَبْلُغُونَ مِائَةً كُلُّهُمْ يَشْفَعُونَ لَهُ إِلَّا شُفِّعُوا فِيهِ**
- *“Herhangi bir ölüye, sayıları yüzü bulan bir cemaat namaz kılar ve hepsi de ona şefaatçi olursa, onların bu duaları kabul olunur.”*[24]

[24] Müslim.

- Rasûlullah şöyle buyurdu:

- مَا مِنْ رَجُلٍ مُسْلِمٍ يَمُوتُ، فَيَقُومُ عَلَى جَنَازَتِهِ أَرْبَعُونَ رَجُلًا لَا يُشْرِكُونَ بِاللَّهِ شَيْئًا إِلَّا شَفَّعَهُمُ اللهُ فِيهِ.

- *“Bir müslüman ölür de cenaze namazını Allah’a şirk koşmamış kırk kişi kılarsa, Allah onların cenaze hakkındaki dualarını kabul eder.”*[25]

---

[25] Müslim, Ebu Davud.

- Mâlik b. Hübeyre, cenaze namazı kılacağı zaman cemaati az bulursa, onları üç saf hâlinde dizer sonra da şöyle derdi: Rasûlullah buyurdu ki.

- مَنْ صَلَّى عَلَيْهِ ثَلاَثَةُ صُفُوفٍ، فَقَدْ أَوْجَبَ

- *"Üç saf cemaatin cenaze namazını kıldığı kişi, cenneti hak eder"*[26]

---

[26] Ebu Davud.

Cenaze Namazından Sonra Ölen Kişiye Dua Etmek:

- Hz. Peygamber buyurdu ki:
- إِذَا صَلَّيْتُمْ عَلَى الْمَيِّتِ، فَأَخْلِصُوا لَهُ الدُّعَاءَ.
- *"Cenaze namazı kıldığınız zaman, ölen kimseye ihlâsla dua ediniz!"*[27]

---

[27] Ebu Davud.

Cenazeyi Defnetmekte Acele Etmek:

- Talha b. Berâ b. el-Âzib hastalanmıştı. Hz. Peygamber onu ziyarete geldi. (Çıkarken) şöyle buyurdu:

- إِنِّي لَا أَرَى طَلْحَةَ إِلَّا قَدْ حَدَثَ فِيهِ الْمَوْتُ فَآذِنُونِي بِهِ وَعَجِّلُوا فَإِنَّهُ، لَا يَنْبَغِي لِجِيفَةِ مُسْلِمٍ أَنْ تُحْبَسَ بَيْنَ ظَهْرَانَيْ أَهْلِهِ

- *"Talha'ya ölümün yaklaştığını görüyorum. Ölecek olursa bana haber verin; techiz ve tekfini işinde elinizi çabuk tutun. Çünkü bir müslümanın cesedini ailesi yanında bekletmek uygun değildir."*[28]

-

[28] Ebu Davud.

Cenazenin Taşınması

- Rasûlullah buyurdular ki:
- مَنْ تَبِعَ جَنَازَةً وَحَمَلَهَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَقَدْ قَضى مَا عَلَيْهِ مِنْ حَقِّهَا
- *"Kim cenazeyi takip eder ve üç kere taşırsa (ölen kardeşine karşı olan) borcunu ödemiş olur."*[29]
- Cenazeyi üç sefer taşımadan maksat, yolda tabutu bir müddet tutup taşımak, sonra bırakıp dinlenmek, bir müddet sonra tekrar taşımak ve bu taşıma işini parça parça üç kere yapmaktır.
- Burada edâ edilen hak, taşımaya müteallik hak ve vazifedir. Ölen kimsenin, şahıs üzerinde alacağı varsa, taşıyan gıybetini yapmış, zulümde bulunmuş ise, bu çeşit borçlar, cenazesini taşımakla düşmez.

---

[29] Tirmizî, Cenâiz 50, 1041

- “Rasûlullah buyurdular ki:

- لَا تَتَّبِعُوا الْجَنَازَةَ بِصَوْتٍ وَلَا نَارٍ وَلَا تَمْشُوا بَيْنَ يَدَيْهَا.

- *"Cenazeyi ne ses (matem), ne de ateşle takip etmeyin. Cenazenin önünde yürümeyin."*[30]

[30] Muvatta, Cenâiz 13, (1, 226); Ebu Dâvud, Cenâiz 46, (3171)

- Ümmü Atiyye anlatıyor:
- نُهِينَا عَن اتْبَاعِ الْجَنَائِزِ وَلَمْ يُعْزَمْ عَلَيْنَا.
- "Cenazeyi takipten (biz kadınlar) men edildik ama bunda çok şiddet gösterilmedi." [31]
- **Açıklama:**
- Hadis, kadınların cenazeyi takip etmeye teşvik edilmediklerini göstermektedir. Yani kadınlarla ilgili olarak beyan edilen birçok yasaklar üzerinde hassasiyetle durulduğu, te'kîd edildiği halde, bu meselede te'kidde bulunulmamıştır. Cumhur, bu yasağın tahrim ifade etmeyip kerahet ve hatta kerahet-i tenzihiyye ifade ettiğini söylemiştir.

---

[31] Buhârî, Cenâiz 30; Müslim, Cenâiz 235, (938); Ebu Dâvud, Cenâiz 44, (3167).

- Nitekim İbnu Ebî Şeybe'de gelen bir rivayette belirtildiği üzere, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın da katıldığı bir cenazede, Hz. Ömer, cenazeye katılan bir kadına bağırıp yasaklamak isteyince, Rasulullah: "Ey Ömer, bırak onu (müdahele etme)!" diyerek, kadının katılmasına müsamaha göstermiştir.

- Hz. Sevbân anlatıyor: "Rasûlullah bir cenazeye katılmıştı. Bir kısım binekliler görünce onlara şöyle dedi:

- أَ تَسْتَحْيُونَ. إنَّ مَلَائِكَةَ اللّهِ عَلَى أقْدَامِهِمْ وَأنْتُمْ عَلَى ظُهُورِ الدَّوَابِّ

- *"(Binerek cenazeyi takip etmekten) utanmıyor musunuz? Allah'ın melekleri yaya olsunlar da siz hayvanların sırtında olun (olacak şey değil)!"*[32]

---

[32] Tirmizî, Cenâiz 28, (1012); Ebu Dâvud, Cenâiz 48, (3177)

- Hz. Câbir İbnu Semure anlatıyor: "Rasûlullah Ebu'd-Dahdâh'ın cenazesini yayan takip etti. At sırtında geri döndü."[33]
- **Açıklama:**
- Ulemâ bu çeşit rivayetlerden hareketle cenâzeyi takip ederken bir bineğe binmeyi mekruh addetmiştir. Definden sonra, dönüşte binmek câizdir, kerâhet mevzubahis değildir.
- Günümüz büyük şehirlerinde kabristanların uzakta olmaları sebebiyle cenazeler bile bir vasıta ile taşınmak zorunda kalmaktadır. Binâenaleyh, teşyîin de binekli olacağı açıktır. Bu çeşit hadisleri "imkân nisbetinde" diye kayıtlamak gerekecektir. Dinimiz kolaylık dinidir.

---

[33] Müslim, Cenâiz 89, (965); Tirmizî, Cenâiz 29, (1014); Ebu Dâvud, Cenâiz 48, (3178); Nesâî, Cenâiz 95, (4, 85, 86)

- Hz. Peygamber şöyle buyurdu:
- **أَسْرِعُوا بِالْجَنَازَةِ، فَإِنْ تَكُ صَالِحَةً، فَخَيْرٌ تُقَدِّمُونَهَا إِلَيْهِ، وَإِنْ تَكُ سِوَى ذَلِكَ، فَشَرٌّ تَضَعُونَهُ عَنْ رِقَابِكُم.**
- *"Cenâzeyi süratli taşıyın. Eğer o iyi bir kişi ise, bu onun için bir hayırdır; onu bir an evvel kabirdeki hayır ve sevabına kavuşturmuş olursunuz. Yok eğer iyi bir kişi değilse, bu da bir şerdir; onu çabucak omuzlarınızdan atmış olursunuz."*[34]

[34] Buhari, Müslim.

- Peygamber buyurdular ki:

- إِذَا وُضِعَتِ الْجِنَازَةُ وَاحْتَمَلَهَا الرِّجَالُ عَلَى أَعْنَاقِهِمْ، فَإِنْ كَانَتْ صَالِحَةً، قَالَتْ: قَدِّمُونِي، وَإِنْ كَانَتْ غَيْرَ صَالِحَةٍ، قَالَتْ: يَا وَيْلَهَا أَيْنَ يَذْهَبُونَ بِهَا؟ يَسْمَعُ صَوْتَهَا كُلُّ شَيْءٍ إِلَّا الْإِنْسَانَ، وَلَوْ سَمِعَهُ صَعِقَ

- *“Ölü tabuta konup da erkekler onu omuzlarına aldıkları zaman, eğer o iyi bir kişi ise; “beni bir an önce yerime ulaştırınız!” der; eğer iyi biri değilse, “eyvah, beni bu tabut ile nereye götürüyorsunuz?” diye feryat eder. Ölünün bu seslenişini insanlardan başka her yaratık işitir. Şayet insan bu sözleri işitecek olsaydı, düşüp bayılırdı.”*[35]

---

[35] Buhari.

Cenaze Defnedildikten Sonra Kabir Başında Dua Etmek

- Rasûlullah bir ölü defnedildikten sonra kabri başında durdu ve şöyle buyurdu:

- اِسْتَغْفِرُوا لِأَخِيكُمْ وَسَلُوا لَهُ التَّثْبِيتَ، فَإِنَّهُ الْآنَ يُسْأَلُ.

- *“Kardeşinizin bağışlanmasını isteyiniz ve Allah’tan ona sabitlik dileyiniz. Çünkü o şu anda sorgulanmaktadır’’*[36]

---

[36] Ebu Davud.

- Hz. Ali'den anlatıldığına göre, bir ölünün defin işini tamamlayınca şöyle derdi:
- اَللَّهُمَّ هذَا عَبْدُكَ نَزَلَ بِكَ وَأنْتَ خَيْرُ مَنْزُولِ بِهِ، فَاغْفِرْ لَهُ وَوَسِّعْ مَدْخَلَهُ.
- "Allah’ım, bu kulundur, sana gelmiştir. Sen ise yanına inilenin en hayırlısısın. Ona mağfiret et, onun girdiği yeri (kabri) geniş kıl."

Ölülere Kur’an Okumak:

- Peygamberimizin mezar başında Yasin-i Şerif ve diğer sûrelerden her hangi birini okuduğuna dair güvenilir bir rivayet bulunmamaktadır. Ölülere Yasin Sûresi’nin okunması ile ilgili Makil b. Yesar'ın rivayet ettiği bir hadisi şerif vardır. Bu hadis-i şerifte şöyle buyurulur:

- **يس قَلْبُ الْقُرْآنِ لَا يَقْرَؤُهَا رَجُلٌ يُرِيدُ اللَّهَ وَالدَّارَ الْآخِرَةَ إِلَّا غُفِرَ لَهُ وَاقْرَءُوهَا عَلَى مَوْتَاكُمْ**

- *“Yasin Kuran’ın kalbidir. Kim onu Allah rızası ve ahireti için okursa bağışlanır. Ölülerinize Yasin suresini okuyun.”*[37]

---

[37] İbn Hanbel.

- Darekutni (306-385) bu hadisin isnadının zayıf ve metninin meçhul olduğunu ve bu konuda sahih bir hadis bulunmadığını söylemiştir. İmam A'zam Ebû Hanife de bu görüşte olduğu için mezar başında Kur'an okumanın mekruh olduğu görüşündedir.
- İbn Hibban da sahihinde hadisteki, "ölüleriniz" demek, "ölmek üzere olanlarınız" demektir, demiş ve Yasin'in ölümden sonra değil, ölmeden önce hastaya okunması görüşünü belirtmiştir. İbn Hibban'ın Ebû'd-Derda ve Ebû Zer'den rivayet ettikleri bir hadiste Peygamberimiz:
- مَا مِنْ مَيِّتٍ يَمُوتُ فَيُقْرَأُ عِنْدَهُ يس إِلَّا هَوَّنَ اللَّهُ عَلَيْهِ
- *"Ölmek üzere olan her hangi bir kimsenin yanında Yasin okunacak olursa, Allah ona kolaylık verir."* buyurmuştur.[38]

[38] Neylu'l-Evtar.

Ölen Kişi Adına Hayır Yapmak:

- Hz. Âişe'den rivayet edildiğine göre, Hz. Peygambere bir adam gelerek şöyle dedi;

- إِنَّ أُمِّي افْتُلِتَتْ نَفْسُهَا، وَأَظُنُّهَا لَوْ تَكَلَّمَتْ تَصَدَّقَتْ، فَهَلْ لَهَا أَجْرٌ إِنْ تَصَدَّقْتُ عَنْهَا؟

- Annem ansızın öldü. Öyle sanıyorum ki, şayet konuşabilseydi, sadaka verilmesini vasiyyet ederdi. Şimdi ben onun adına sadaka versem, sevabı ona ulaşır mı?

- قَالَ: «نَعَمْ»

- Hz. Peygamber (sas) de: "Evet" buyurdu.[39]

---

[39] Buhari, Müslim.

Öldükten Sonra Devam Eden Sevaplar:

- Rasûlullah şöyle buyurdu:

- **إذا مَاتَ الْإِنْسَانُ اِنْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إلَّا مِنْ ثَلَاثٍ: صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ، أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ، أَوْ وَلَدٍ صَالحٍ يَدْعُو لَهُ.**

- *"İnsan ölünce, şu üçü dışında bütün amellerinin sevabı kesilir: Sadaka–i câriye, kendisinden istifade edilen ilim, arkasından dua eden hayırlı evlat."*[40]

---

[40] Müslim, Ebu Davud.

Ölü Kişiyi Hayırla Yad Etmek

- Hz. Peygamber, bazı sahâbîler ile birlikte bulunurlarken onların yanından bir cenaze geçti. Ashâptan bazıları o cenazeyi hayırla andı. Bunun üzerine Nebî: "**Kesinleşti**" buyurdu. Sonra bir cenaze daha geçti. Orada bulunanlar onu da kötülükle andılar. Resûl–i Ekrem yine: "**Kesinleşti**" buyurdu. Bunun üzerine Hz. Ömer: Ne kesinleşti Ya Rasûlallah? diye sordu. Peygamber de şöyle buyurdu:
- **هَذَا أَثْنَيْتُمْ عَلَيْهِ خَيْرًا، فَوَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ، وَهَذَا أَثنَيْتُمْ عَلَيْهِ شَرًّا، فَوَجَبَتْ لَهُ النَّارُ، أَنْتُمْ شُهَدَاءُ اللهِ فِي الْأَرْضِ.**
- *"Şu önce geçen cenazeyi hayırla andınız; bu sebeple onun cennete girmesi kesinleşti. Bu berikini kötülükle andınız; onun da cehenneme girmesi kesinleşti. Çünkü siz, yeryüzünde Allah'ın şahitlerisiniz. "*[41]

---

[41] Buhari, Müslim.

- Rasulullah buyurdular ki:
- اُذْكُرُوا مَحَاسِنَ مَوْتَاكُمْ، وَكُفُّوا عَنْ مَسَاوِيهِمْ.
- “*Ölülerinizin iyiliklerini anın ve kötülüklerini zikretmekten vazgeçin*.”[42]

******

- Rasulullah buyurdular ki:
- لاَ تَسُبُّوا الْأَمْوَاتَ فإِنَّهُمْ قَدْ أَفْضَوْا اِلَى مَا قَدَّمُوا
- “*Sizler ölülere sövmeyiniz. Çünkü onlar önden göndermiş oldukları amellerinin karşılıklarına ulaşmışlardır*”[43]

---

[42] Ebu Dâvud, Edeb 50. V, 207. Tirmizî, Cenâiz 34. III, 339.
[43] Buharî, Cenâiz 97, II, 108. Rikâk 42. VII, 193.

Taziye Dilemek

- Ölen kimsenin aile fertleri taziye edilir, sabır dilenir ve Cenab-ı Hakk'ın ölüyü bağışlaması için dua edilir. Bu da müstehaptır. Taziye cenaze defnedildikten sonra yapılır. Üç günden sonra taziyede bulunulmaz. Çünkü bu ölü yakınlarının üzüntüsünü yeniler. Ancak orada olmayanlar, geç duyanlar üç günden sonra da taziye edebilirler.
- Peygamberimiz buyuruyor:
- مَنْ عَزَّى مُصَابًا فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ
- *'Başına felaket gelen kimseye ta'ziyede bulunana musibet sahibinin sevabı kadar sevap verilir.*[44]

---

[44] İbn Mace.

Cenaze Yemeği:

- Cenaze evi halkına akraba ve komşuların yemek vermesi müstehaptır. Peygamberimiz, Hz. Cafer şehit olunca şöyle buyurdu:
- اصْنَعُوا لِآلِ جَعْفَرٍ طَعَامًا، فَقَدْ أَتَاهُمْ مَا يَشْغَلُهُمْ
- *“Cafer ailesine yemek yapın. Çünkü onların başına büyük bir iş geldi.’’*[45]

- Fakat cenaze evinin yemek, helva hazırlayıp başkalarına ikram etmesi mekruhtur. Çünkü ziyafet vermek sevinçli zamanlarda meşrûdur.

[45] Ebu Davud.

<u>Cenaze Namazı Kılınmayan Kişiler:</u>

- 1- Kafir olarak ölenler
- 2- Devlete asi olanlar ile eşkıyalar
- 3- Anne ve babasını kasten öldürenler